GEMEENTE HAELEN

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. Bodemgesteldheid

3. Grondgebruik
   - 3.1 Agrarisch
   - 3.2 Niet-agrarisch

4. Infrastructuur
   - 4.1 Wegen
   - 4.2 Waterlopen
   - 4.3 Spoorlijnen en tramlijnen

5. De gemeente Haelen

6. Conclusies

Literatuurlijst

Kaartmateriaal

Gemeentebeschrijving Haelen

1. Inleiding

1.1 Gemeente Haelen
p.a. Raadhuisplein 1
6081 BB Haelen
Provincie Limburg
Inventarisatiegebied Midden-Limburg
Aantal inwoners : 5.867 (16-5-1988)
Oppervlakte : 20,61 km2
Nederzettingen : De Beekkant, Berik, Buggenum, Haelen, Haelensche Broek, Nunhem, Overhaelen.

1.2 De gemeente Haelen deel uitmakend van het inventarisatiegebied Midden-Limburg, grenst aan de noordzijde aan de gemeenten Heythuysen, Neer en Roggel. De zuidgrens wordt gevormd door de gemeenten Horn en Roermond. Oostelijk van Haelen ligt Swalmen en aan de westzijde is de gemeente Baexem gesitueerd. Grenswijzigingen vonden in de gemeente Haelen pas plaats in 1942. In dat jaar werden Buggenum en Nunhem opgeheven als zelfstandige gemeenten en vervolgens gevoegd bij het grondgebied van Haelen.

2. Bodemgesteldheid

2.1 De oostelijke begrenzing van de gemeente wordt gevormd door de rivier de Maas. De bodem in het rivierdal bestaat uit kleigrond. Het oostelijke deel van de gemeente, waar de wat grotere kernen Haelen en Nunhem liggen, bestaat uit hogere zandgrond. De kern Buggenum bevindt zich op de grens van rivierdal en hogere zandgrond. De zandgrond wordt doorsneden door het met klei bedekte beekdal van de Haelense Beek. Het westelijk deel van het gemeentelijk grondgebied kan worden gekarakteriseerd als een vlak stuifzandachtig gebied. Langs het deel van de noordelijke gemeentegrens dat wordt gevormd door de Zelster Beek, komen in het beekdal klei-afzettingen voor.
In het begin van de negentiende eeuw en ook nog rond 1850 bevonden zich in het heide- en later bosgebied, enkele vennen genaamd "Groot Bedelaar" , "Klein Bedelaar" en "Lang Ven". Kaartmateriaal uit 1934 vermeldt als ven alleen nog "Grote Bedelaar".
De gemeente Haelen kende in de periode 1850-1940 via de in het voorgaande beschreven waterlopen een natuurlijke afwatering op de Maas.
Het grondgebied van de gemeente Haelen ressorteert onder het waterschap Midden-Limburg.
De gemeente Haelen bevindt zich op het hoogste punt op ongeveer 29 meter +NAP, en op het laagste punt nabij de Maas op ongeveer 17 meter +NAP.

3. Grondgebruik

3.1 Agrarisch

Haelen kan omschreven worden als een gemeente die vanouds een agrarisch karakter heeft. De Tranchotkaart, vervaardigd tijdens het eerste kwart van de negentiende eeuw, bevestigt dat beeld.
In het oostelijke deel van de gemeente kende de bodem vrijwel uitsluitend een agrarische bestemming, waarbij het grootste deel van het gebied werd gebruikt als akkerland. De vochtige kleiafzettingen langs de Maas fungeerden als weiland. Het dorp Buggenum lag precies op de grens van weiland, ten zuiden van de kern, en akkerland, noordelijk, oostelijk en westelijk van het dorp. Rond de kernen Haelen en Nunhem was de bodem hoofdzakelijk in gebruik als akkerland. Een uitzondering vormden de stroken grond langs de Haelense Beek. Op de aldaar aanwezige vochtige kleigrond werden weilanden en broekbossen aangetroffen.
Het westelijke, hoogst en droog gelegen, deel van de gemeente Haelen vertoonde tijdens het begin van de negentiende eeuw een geheel ander beeld.
Hier overheersten de woeste gronden die een extensief agrarisch gebruik kenden. De bodem was grotendeels bedekt met heide, hier en daar afgewisseld door begroeiing in de vorm van bomen of struikgewas. In dit heidegebied bevonden zich enkele kleine vennen. Slechts een geringe hoeveelheid land, met name in de uiterste noord- en zuidwestpunt van de gemeente en langs de zuid-westelijke gemeentegrens, was in cultuur gebracht.

Een vergelijking van de situatie zoals die wat het bodemgebruik betreft, tijdens het eerste kwart van de negentiende eeuw bestond met het beeld dat kaartmateriaal uit 1934 laat zien, toont aanzienlijke verschillen. Deze verschillen hebben niet zozeer betrekking op het oostelijke deel van de gemeente Haelen, waar relatief weinig veranderingen hadden plaatsgevonden, maar op het westelijk deel van de gemeente. In het oostelijk deel speelde akkerland rond 1935 nog steeds de hoofdrol, terwijl het rivierdal van de Maas werd gebruikt als weiland. Weilanden en broekbossen werden eveneens aangetroffen langs de Haelense Beek, overgaand in de Molenbeek, langs de Heythuyser Beek daar waar deze de noordelijke grens van de gemeente vormt, en in de vorm van kleine percelen in het westelijk deel van de gemeente.
Het bodemgebruik in het westelijke gemeentegebied verschilde rond 1935 aanmerkelijk van dat in het begin van de negentiende eeuw. De voorheen in ruime mate aanwezige woeste gronden waren grotendeels in cultuur gebracht.

Deze gronden, die op basis van de Franse wetgeving tijdens het eerste kwart van de negentiende eeuw in het bezit van de gemeenten waren gekomen, werden vanaf circa 1825 gedeeltelijk aan particulieren verkocht. Pas na 1840 werd werkelijk gestart met de ontginningen, die in de gemeente Haelen aanvankelijk veelal bestaan uit het omzetten van heide in bossen.

Wat betreft het karakter van de agrarische activiteiten , die tussen 1850 en 1940 in Haelen plaatsvonden, kan gesteld worden dat rond het midden van de negentiende eeuw de in cultuur gebrachte grond overwegend werd gebruikt als akkerland. De veehouderij nam niettemin een belangrijke plaats in. Sedert de laatste jaren van de negentiende eeuw werd de veeteelt, tengevolge van de stijgende opbrengst van veeteeltprodukten, gestimuleerd. Met name de toenmalige gemeente Nunhem heeft een betrekkelijk grote veestapel.

Ten aanzien van de verkavelingssituatie in het begin van de negentiende eeuw kan worden geconstateerd dat de grond, zowel akker- als weiland rond de kernen Haelen, Nunhem en Buggenum was verdeeld in lange smalle kavels. Rond 1935 waren grote delen van het westelijk grondgebied van de gemeente in cultuur gebracht. De hier aangelegde bosgebieden waren verdeeld in rechthoekige blokken.

Thans wordt de bodem in het oostelijk deel van de gemeente, met uitzondering van de weilanden langs de Maasoever en de broekbossen en vochtige weiden langs de Haelense Beek-Molenbeek, in beslag genomen door velden bij nederzettingen. Weilanden en broekbossen worden eveneens aangetroffen in de beekdalen van Zelster en Heythuyzer Beek, die gedeeltelijk de noordelijke gemeentegrens vormen.
Het westelijke deel van de gemeente is deels bedekt met naaldbossen en is deels in gebruik als grootschalig landbouwgebied.

3.2 Niet-agrarisch

Delfstoffen en industrie

De gemeente Haelen is van belang in verband met de winning van rivierklei. Deze klei is de grondstof voor de in de gemeente Haelen vertegenwoordigde grofkeramische industrie. De topografische kaart uit het jaar 1934 vermeld één steenfabriek, te weten de in de toenmalige gemeente Nunhem gelegen N.V. Corubona. De fabriek ligt tussen de kernen Haelen en Nunhem , in de direkte nabijheid van de belangrijke rijksweg in de richting van Venlo, de spoorweg tussen Roermond en Weert en de Maas.

4. Infrastructuur

4.1 Wegen

Tijdens het eerste kwart van de negentiende eeuw had de gemeente Haelen een weinig ontwikkeld wegennet, dat was geconcentreerd in het oostelijk deel van het gemeentelijk grondgebied. De doorgaans onverharde wegen waren slechts van interlocaal belang. Zij verbonden de kernen in de gemeente Haelen met de dorpen in de omliggende gemeenten. Het westelijk deel van de gemeente kende een nog minder ontwikkeld wegennet, dat in hoofdzaak bestond uit landweggetjes, die door het heidegebied leidden. De belangrijkste verandering uit het begin van de negentiende eeuw was de aanleg van de Napoleonsweg in 1812. Deze weg van provinciale betekenis verbond Venlo met Maastricht. De Napoleonsweg kwam zuid-westelijk van de kern Overhaelen de gemeente binnen en liep vervolgens oostelijk van de kernen Haelen en Nunhem in noord-oostelijke richting verder. Het wegennet in het oostelijk deel van de gemeente onderging tussen het begin van de negentiende eeuw en de periode rond 1850 geen ingrijpende wijzigingen. Wel werd de reeds bestaande verbinding tussen de dorpen Haelen en Buggenum verhard. Zowel op de Napoleonsweg als op de weg tussen Haelen en Buggenum werd tol geheven.
In het westelijk deel van het gemeentelijk grondgebied werd het net van landwegen verbeterd. Hier ontstond samenhangend met de ontginning een patroon van recht verlopende, in een regelmatig patroon opgezette landwegen.

In de periode tussen 1850 en circa 1935 hadden veranderingen in het wegennet overwegend de vorm van de verharding van bestaande , belangrijke interlocale wegen. Het betrof met name de verbindingen tussen de Napoleonsweg en de omliggende kernen. Een relatief belangrijke nieuwe verbinding werd aangelegd in het westelijk deel van de gemeente Haelen. Vanuit Heythuysen (gemeente Heythuysen) werd een weg aangelegd in zuidelijke richting naar Horn (gemeente Horn) en vervolgens verder naar Maaseik (België). Door het ontgonnen gebied in het westelijk deel van de gemeente was een aantal onverharde wegen aangelegd.

4.2 Waterlopen

Binnen de gemeente Haelen bevindt zich een relatief groot aantal waterlopen. Een gedeelte van de zuid-oostelijke grens wordt gevormd door de Maas en de Oude Maas. De Maas kan in de periode 1850-1940 worden overgestoken door middel van een pontveer. De noord-westelijke gemeentegrens loopt gedeeltelijk samen met de vrij meanderende Zelster Beek. Enigszins ten zuiden van deze waterloop stroomt vrijwel parallel de Heythuyzer Beek, die eveneens een meanderend verloop kent. Vergelijking tussen de Tranchotkaart uit het begin van de negentiende eeuw en de kaart uit het jaar 1934 toont dat de Heythuyser Beek in de tussenliggende periode enigszins is genormaliseerd.
De zuid-westelijke begrenzing wordt gevormd door de sterk genormaliseerde Molenbeek, die vervolgens in noord-oostelijke richting onder de naam Haelense Beek aan de oostelijke zijde langs de kernen Haelen en Nunhem stroomt. Zuidelijk van het dorp Haelen zorgt de Haelense Beek voor de watertoevoer van de grachten rond kasteel Aldenghoor.

4.3 Spoorwegen en tramlijnen.

In 1897 werd in opdracht van de Belgische Grand Central Belge, de spoorlijn vanuit Weert naar Roermond en vervolgens naar Gladbach (West-Duitsland) aangelegd. Het tracé liep in een rechte lijn van Weert naar Buggenum, om de geaccidenteerde Beegderheide te vermijden. Bij laatstgenoemde kern overbrugde de spoorlijn de Maas. Aangezien de spoorverbinding allereerst was bedoeld voor goederenvervoer, werd bij de aanleg geen rekening gehouden met direkte dorpsaansluitingen . De spoorlijn doorkruiste van west naar oost het zuidelijke deel van de gemeente Haelen. Bij de kern Overhaelen werd een station gebouwd en zuidelijk van de kern Berik kwam een halteplaats.

In 1915 kwam de eerste stoomtramlijn van de Centrale Limburgsche Stoomtrammaatschappij in exploitatie. De lijn liep vanuit Roermond via Horn, Beegden, Heel en Panheel , Thorn, naar Ittervoort . Na de Eerste Wereldoorlog werd zij verlengd tot Maaseik. Zij liep daarbij door het zuid-oostelijke deel van de gemeente Haelen. In de jaren twintig werd de exploitatie sluitend gemaakt. De toenemende concurentie van het wegvervoer en de economische malaise tijdens de jaren dertig noopten in 1935 tot sluiting van het baanvak.

5. De gemeente Haelen, nederzettingen

5.1 Kernen in de voormalige gemeente Haelen.

De gemeente Haelen bevatte, binnen de gemeentegrenzen van de periode 1850-1940, de kernen Haelen, Overhaelen, Haelensche Broek en de Beekkant. Het inwonertal steeg van 596 in 1835 tot 725 in 1860. In 1899 bedroeg het inwonertal 818, in 1909 was het gestegen tot 886.

De kern Haelen ontstond als nederzetting in de directe nabijheid van de Haelense Beek, op de grens van beekdal en hogere zandgronden. De Tranchotkaart toont de kern in het begin van de negentiende eeuw. De bebouwing was overwegend geconcentreerd rond het kerkplein. Daarbuiten bevonden zich in de vorm van lintbebouwing enkele uitlopers in noordelijke, zuidelijke en oostelijke richting. Het Kasteel Aldenghoor lag enigszins geïsoleerd ten zuiden van het dorp.
Tussen het eerste kwart van de negentiende eeuw en de periode rond 1850 traden in de in het voorgaande geschetste situatie nauwelijks veranderingen op. De aanleg van de Napoleonsweg had blijkbaar nog geen invloed uitgeoefend op de structuur en grootte van de kern Haelen.
Tussen circa 1850 en circa 1935 onderging de kern Haelen slechts een geringe groei, waarbij met name de bebouwing langs reeds bestaande wegen in westelijke en noordelijke richting toenam. Er was geen sprake van een verschuiving van het zwaartepunt van de kern in de richting van de Napoleonsweg.

Overhaelen onstond, evenals Haelen, als kleine kern dichtbij de Haelense Beek. In het begin van de negentiende eeuw bestond de kern uit enkele panden langs weinig belangrijke interlocale wegen. In de periode tot circa 1850 vertoonde het dorpje nauwelijks groei. Tussen circa 1850 en 1940 trad daarentegen wel een verandering op. Door de toename van de bebouwing langs beide zijden van de Napoleonsweg ontstond een vrijwel doorlopende bebouwing tussen de kernen Haelen en Overhaelen. Daarnaast werd direct ten zuiden van Overhaelen de spoorlijn tussen Weert en Roermond aangelegd. Ook ten zuiden van deze spoorlijn nam de bebouwing langs de Napoleonsweg toe.

Het gehucht Haelensche Broek bestond in het begin van de negentiende eeuw uit enkele panden langs een weg vanuit Overhaelen in de richting van de Oude Maas. Tussen 1850 en 1940 vonden hier nauwelijks veranderingen plaats.

Het gehucht Beekkant, gelegen in de uiterste zuidwestpunt van de gemeente, bestond tijdens de eerste helft van de negentiende eeuw slechts uit enkele nogal verspreid gelegen panden. Kaartmateriaal, vervaardigd rond 1850, vermeldt de kleine kern onder de naam Broekkant. Tussen 1850 en 1940 onderging Beekkant slechts een geringe groei.

In het begin van de negentiende eeuw bevatte de toenmalige gemeente Haelen slechts een zeer kleine hoeveelheid verspreide bebouwing. Een situatie die tot op heden niet is veranderd. Deze werd voornamelijk aangetroffen in het westelijke deel van de gemeente te midden van de woeste gronden. Het ging daarbij voornamelijk om geïsoleerde boerderijen.

5.2 Kernen in de voormalige gemeente Nunhem

De gemeente Nunhem bevatte, binnen de gemeentegrenzen van de periode 1850-1940, enkel de kern Nunhem. Het inwonertal vertoonde in deze periode een stijgende lijn, te weten van 187 in 1835 naar 250 rond 1860, en 261 in 1899. In 1909 was een geringe daling opgetreden, in dat jaar telde de gemeente 237 inwoners.

De kern Nunhem bestond tijdens het eerste kwart van de negentiende eeuw slechts uit enkele panden in de direkte nabijheid van de Haelense Beek. In feite liep de lineaire bebouwing vanuit Haelen bijna geheel tot in de kern Nunhem door. De bebouwing in laatstgenoemde kern was voornamelijk geconcentreerd langs twee elkaar kruisende wegen. Noord-oostelijk van het dorp lag, op geringe afstand, het Kasteel. In de periode tot 1850 groeide Nunhem slechts in zeer geringe mate. Kaartmateriaal uit het jaar 1934 vertoont daarentegen een ander beeld. De kern was inmiddels duidelijk gegroeid, met name door een verdichting binnen de bestaande structuur. Daarnaast was vooral de bebouwing langs de weg naar Buggenum toegenomen. Verspreide bebouwing werd in de toenmalige gemeente Nunhem in het tijdvak 1850-1940 nauwelijks aangetroffen. In het gehele westelijke deel van het gemeentelijk grondgebied, het heide, later bosgebied, bevond zich nauwelijks bebouwing.

5.3 Kernen in de voormalige gemeente Buggenum

De gemeente Buggenum bevatte, binnen de gemeentegrenzen van de periode 1850-1940, de kernen Buggenum en Berik. In 1835 telde de gemeente 568 inwoners. Rond 1865 was dat aantal gestegen tot 700. Daarna trad een lichte daling op gezien het inwonertal van 663 in 1899. In 1909 bedroeg het inwonertal 672.
Zoals reeds eerder vermeld, was de kern Buggenum in het begin van de negentiende eeuw een langgerekte lineaire nederzetting aan de Maas, gelegen op de

grens van rivierdal en hogere zandgrond. Vanaf de hoofdader liepen enkele weggetjes , waarlangs bebouwing, in de richting van het akkerland. Tussen het begin van de negentiende eeuw en de periode rond 1850 traden in de in het voorgaande beschreven situatie nauwelijks veranderingen op.
Tussen circa 1850 en circa 1940 werd de kern Buggenum met name in noordelijke richting uitgebreid. Parallel aan de oorspronkelijke hoofdas ontstond een tweede weg, waarlangs zich aan beide zijden bebouwing bevond. Tussen beide wegen ontstonden enkele verbindingen met bijbehorende bebouwing.

De kern Berik wordt op de Tranchotkaart uit het begin van de negentiende eeuw niet vermeld, dit in tegenstelling tot kaartmateriaal uit de periode rond 1850. Rond 1850 was Berik een zuid-westelijke uitloper van de lineaire structuur van de kern Buggenum. Tussen 1850 en 1940 traden in deze situatie geen wijzigingen op. Rond 1940 maakte Berik in feite deel uit van het dorp Buggenum. De gemeente Buggenum bevatte in de periode 1850-1940 vrijwel geen verspreide bebouwing.

5.4 De huidige gemeente Haelen na 1945

De grootste toename van de bebouwing in de gemeente Haelen vond na de tweede wereldoorlog plaats. De kern Haelen werd zowel aan de zuid- als aan de noordzijde van de weg Buggenum-Haelen-Roggel (gemeente Roggel) uitgebreid met diverse woonwijken. Tevens ontstond enige plaatselijke industrie; de gemeente behield echter zijn woonfunctie. De agrarische functie werd minder belangrijk.
De kern Overhaelen ten zuiden van de kern Haelen vertoonde na 1945 nauwelijks enige groei. Ditzelfde beeld vertoonden de kernen Haelensche Broek, in de zuidpunt van de gemeente gelegen, en Beekkant in de zuid-west hoek van Haelen.

De kern Nunhem, ten noorden van de kern Haelen gelegen, vertoonde aan de zuidzijde een duidelijke groei in bebouwing. Er was echter nog geen sprake van het aanelkaar groeien van de kernen Buggenum en Haelen.
De kern Buggenum tenslotte vertoonde aan de noord-west zijde enige groei in bebouwing. Een belangrijke ontwikkeling binnen deze kern was de bouw van de Maascentrale door de Provinciale Limburgse Elektriciteits Maatschappij in 1969. Verdere gevolgen voor de bebouwing in deze kern had de komst van de elektriciteitscentrale niet.

Het inwonertal van de gemeente Haelen is gestegen tot bijna 6000 in 1989.

6. Conclusies Haelen.

6.1. Ter afsluiting dienen naar aanleiding van het verrichtte veldwerk de volgende opmerkingen de inventarisatie van de gemeente Haelen af te ronden.
De gemeente Haelen heeft in de periode 1850-1940 een groei van geringe omvang doorgemaakt, met name in de vorm van verdichtingen langs reeds bestaande wegen. Als gevolg daarvan is het geven van een stedebouwkundige typologie niet relevant.
In het kader van de inventarisatie is het landgoed de Bedelaar, gelegen aan de Heythuyserweg, aangewezen tot bijzonder gebied. Het landgoed met de daarbij behorende objecten vertegenwoordigen een unieke cultuurhistorische waarde.
Het landgoed de Bedelaar diende oorspronkelijk als een buitenverblijf van de anatoom, geoloog en paleontoloog Prof. Eugène Dubois, die vemaardheid verwierf door zijn ontdekking van de Pithecantropus Erectus (de rechtlopende aapmens).
De in 1910 door de architect L. Wagemans in een sober traditionele stijl ontworpen villa deed nadien een tijd dienst als rusthuis voor rustende R.K. mijnbeambten. Thans is het in gebruik als rusthuis voor de zusters Reparatricen.
Op het landgoed bevinden zich voorts enkele curieuze objecten, ontwerpen van Prof. Dubois die directe uitvloeisels van zijn theorieën vormen. Een vleermuistoren uit 1916, onlangs gerenoveerd, werd gebouwd ter bestrijding van muggen. De uilentoren, een bakstenen toren van ruim vijftien meter, fungeerde als verwarmd verblijf voor uilen.
Tenslotte is er nog een ijskelder aangetroffen op het landgoed.
Vanwege de hoge zeldzaamheidswaarde van de objecten en hun rol in de cultuurgeschiedenis is het landgoed de Bedelaar met bijborende objecten aangewezen tot bijzonder gebied.

6.2. V.w.b. de kernen binnen de gemeente Haelen kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

Haelen
De kern Haelen heeft in het tijdvak 1850-1940 een marginale groei ondergaan. Verdichtingen hebben met name plaats gevonden aan de Roggelseweg en de Burgemeester Aquariusstraat, waar de zwaartepunten van de bouwjaren liggen in het begin van deze eeuw en het midden van de jaren dertig. De bouwstijl is overwegend sober traditioneel.
De Napoleonsweg heeft in Haelen niet die invloed gehad die deze weg in andere gemeenten heeft gekend, nl. een verplaatsing van het zwaartepunt van de bebouwing. De invloed van regionaal bekende architecten is beperkt gebleven tot enkele vrijstaande woonpanden ontworpen door de Roermondse

architecten Bongaerts en Dupont.
Voorts heeft de architect L. Wagemans meerdere woonhuizen aan de Hornerweg en de Napoleonsweg ontworpen in een traditionele sobere stijl.
Opmerkelijk is de aanwezigheid van twee woonhuizen daterend van de jaren dertig ontworpen door de Eindhovense architect Smeets.

Voorts dient de aandacht te worden gevestigd op het stationsplein, waar voorheen een directe aansluiting bestond op de spoorlijn Weert-Roermond. Van de oorspronkelijke bebouwing aan het stationsplein resteren nog enkele panden uit het begin van deze eeuw.

Nunhem
De kern Nunhem heeft in het tijdvak 1850-1940 enige verdichting ondergaan, met name aan de Kerkstraat. Uit 1893/94 dateert de in traditionele stijl uitgevoerde St. Servatius kerk ontworpen door J. van Groenendael. In de jaren twintig werden aan de Kerkstraat achtereenvolgens een school, een pastorie, een café gebouwd en in het begin van de jaren dertig enkele woonhuizen.

Buggenum
De kern Buggenum heeft in het tijdvak 1850-1940 slechts in noordelijke richting enige ontwikkeling doorgemaakt. De verdichting heeft een sterk agrarisch-traditionele vorm gekend. Verder zijn enkele vrijstaande villa's uit de jaren dertig aangetroffen aan de Haelenerweg.

Voor wat betreft de verspreide bebouwing valt op te merken dat dit overwegend bebouwing betreft van een wat oudere datum c.q. de gemiddeld traditionele agrarische bebouwing zoals we die elders in de regio ook aantreffen.

Literatuurlijst

1. Handboek der Geografie van Nederland, Deel VI, Zwolle 1959.
2. J. Kuyper, Gemeente-atlas van Limburg.
3. Lijst der Nederlandse gemeenten, s´-Gravenhage 1988.
4. Dr. G.C.P. Linssen, Verandering en verschuiving. Industriële ontwikkeling naar bedrijfstak in Midden- en Noord-Limburg 1839-1914, Tilburg 1969.
5. Ph. van der Maelen, Dictionnaire géographique du Limbourg, Assen 1978.
6. Drs. J.F.R. Philips, Drs. J.C.G.M Jansen, Drs. Th.J.A.H. Claessens, Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914, Assen 1965.
7. W.J.M. Leideritz, " De stoomtrams van Noord-Brabant en Limburg" in : Trams en Tramlijnen, Rotterdam 1972.
8. Streekplan Noord- en Midden-Limburg, 3 Dln. ,S.L. 1982.
9. Nijmeegse planologische cahiers. De toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de gemeenten Haelen, Horn, Beegden, Heel en Panheel, Wessem en Thorn. Drs. J.M.O. van Genugten, Drs. H.B. Kranen. Prof. Dr. G.A. Wissink, Nijmegen 1967.

Kaartmateriaal

1. Tranchotkaart nr. 38 Heijthuysen 1803-1820
   1: 25.000
   Tranchotkaart nr. 39 Swalmen 1803-1820
   1 : 25.000
2. Kaarten uit J. Kuyper, Gemeente-atlas van Limburg.
   - Buggenum ca. 1860 1: 25.000
   - Haelen ca. 1860 1: 37.500
   - Nunhem 1867 1: 25.000
3. Topografische kaart nr. 739 Buggenum 1934
   1 : 25.000
4. Kaart gemeente Haelen 1982
   1 : 10.000
5. Kaart provincie Limburg, regio Midden-Limburg
   1982 1: 50.000

Bij de gemeentebeschrijving gevoegde afbeeldingen

I	De huidige gemeente Haelen
II	Tranchotkaart gemeente Haelen
III	De gemeente Haelen rond 1860
IV	De gemeente Buggenum rond 1860
V	De gemeente Nunhem in 1867
VI	De gemeente Haelen in 1934

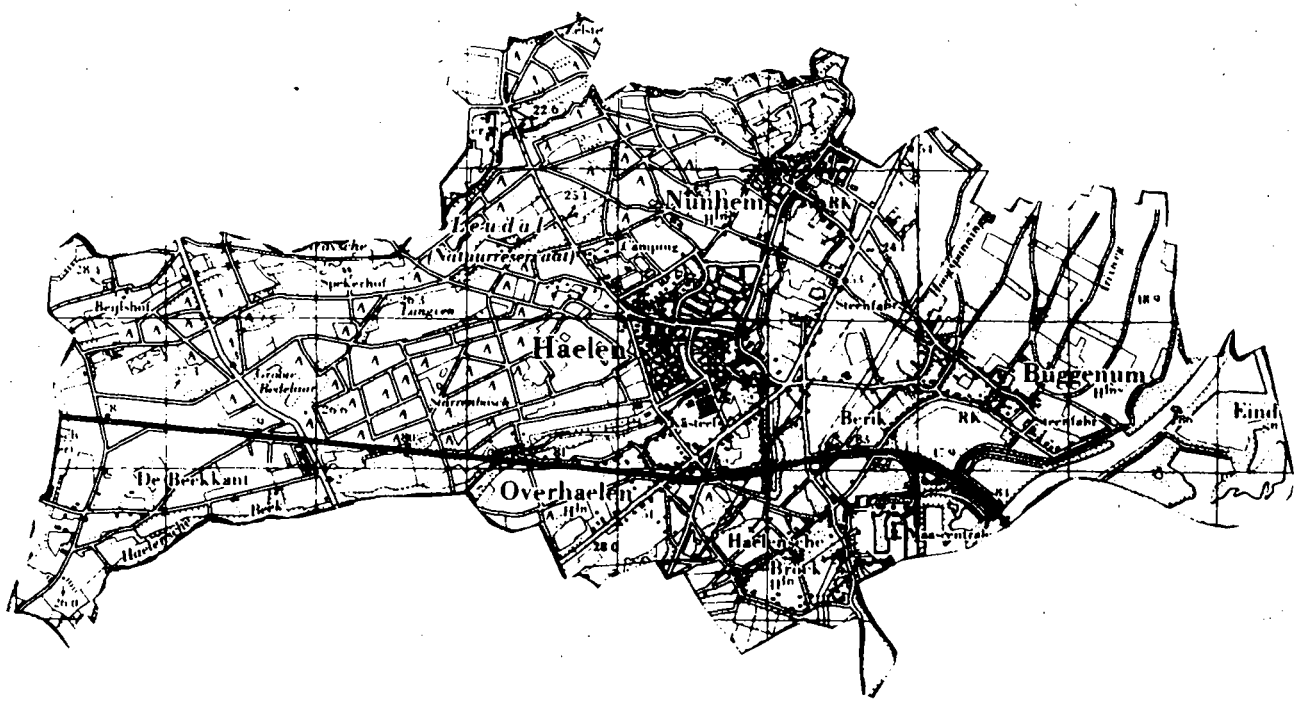
Nijnhem
Heudal
Naturreservaat
Sperkerhof
Häelen
Buggenum
De Berkkant
Overhaelen
Berik
Kind

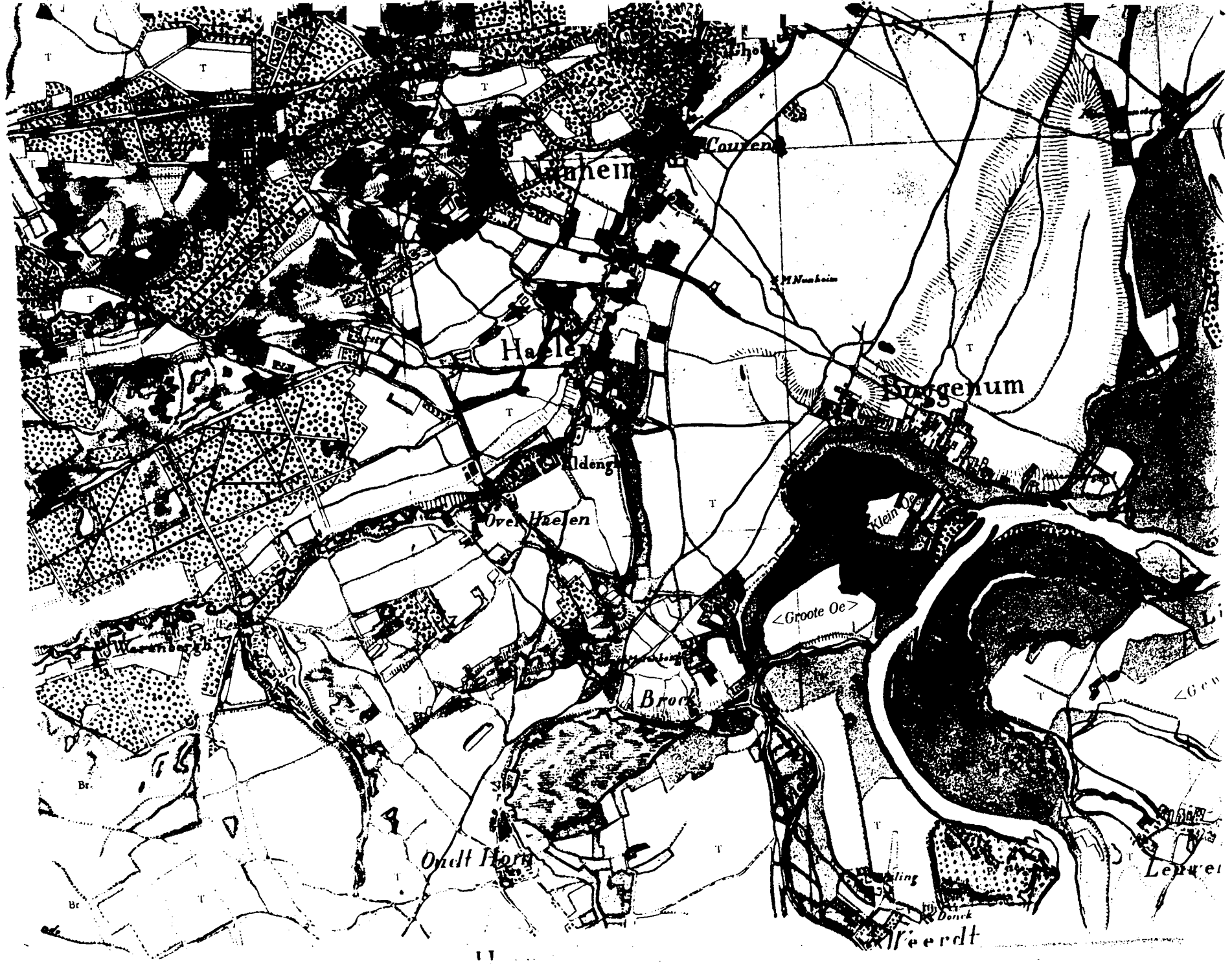
Couren
Haelen
Burgenum
Klein Oe
Groote Oe
Over Haelen
Brock
Ondt Horn
Veerdt
Donck

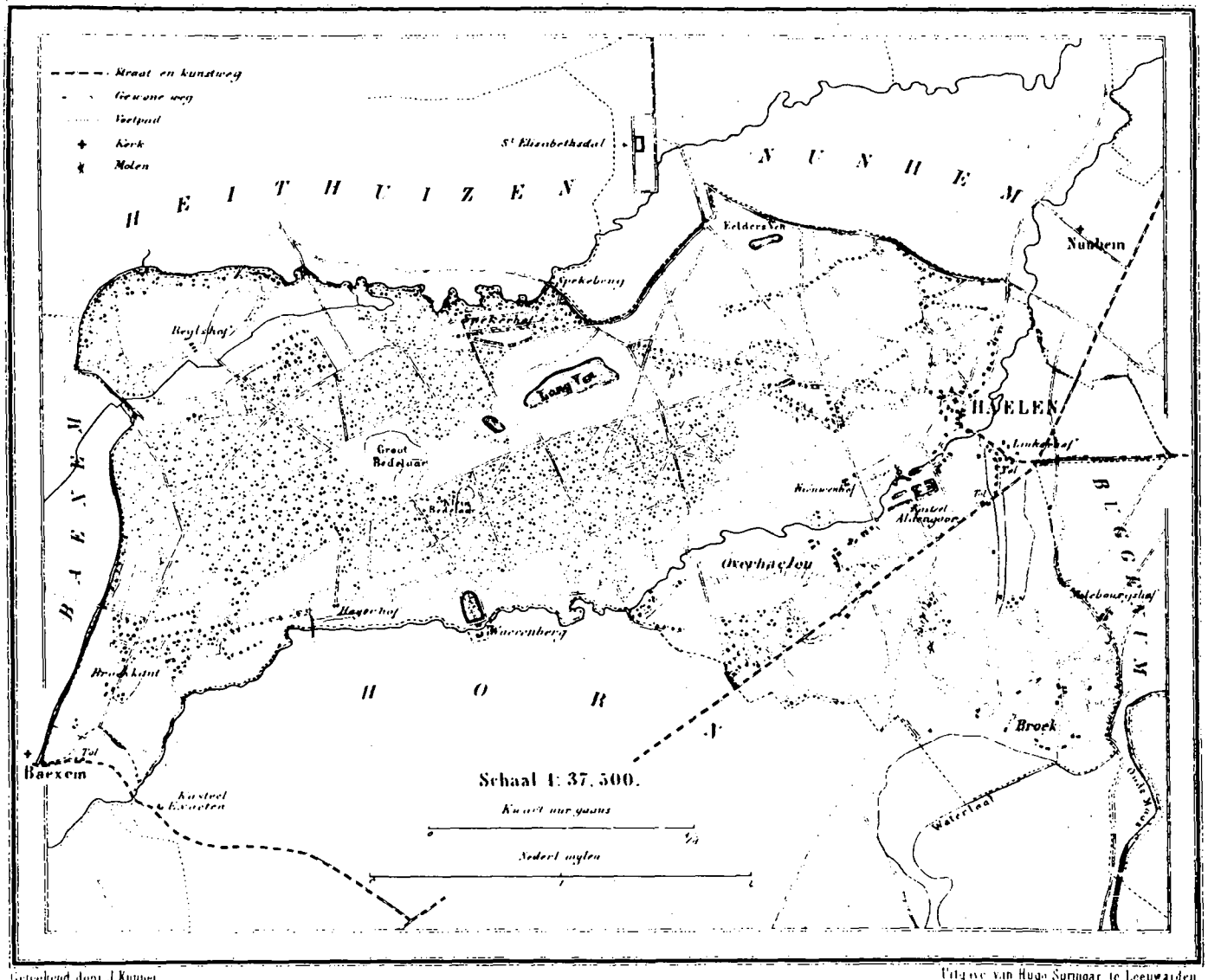

1113 Bunders. 725 Inwoners

PROVINCIE LIMBURG. GEMEENTE BUGGENUM.

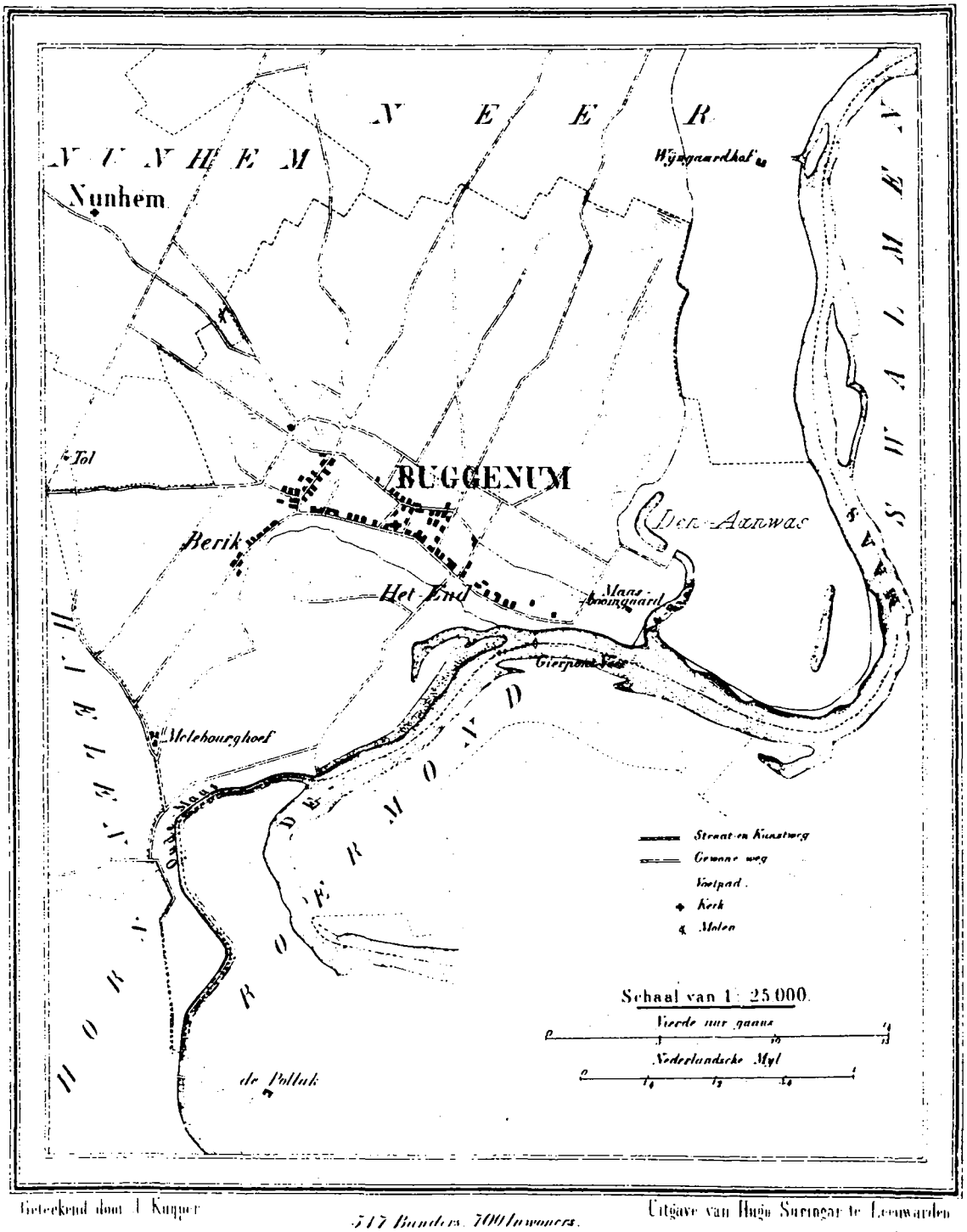

Geteekend door J. Kuyper. 517 Bunders. 700 Inwoners. Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden.

PROVINCIE LIMBURG GEMEENTE NUNHEM

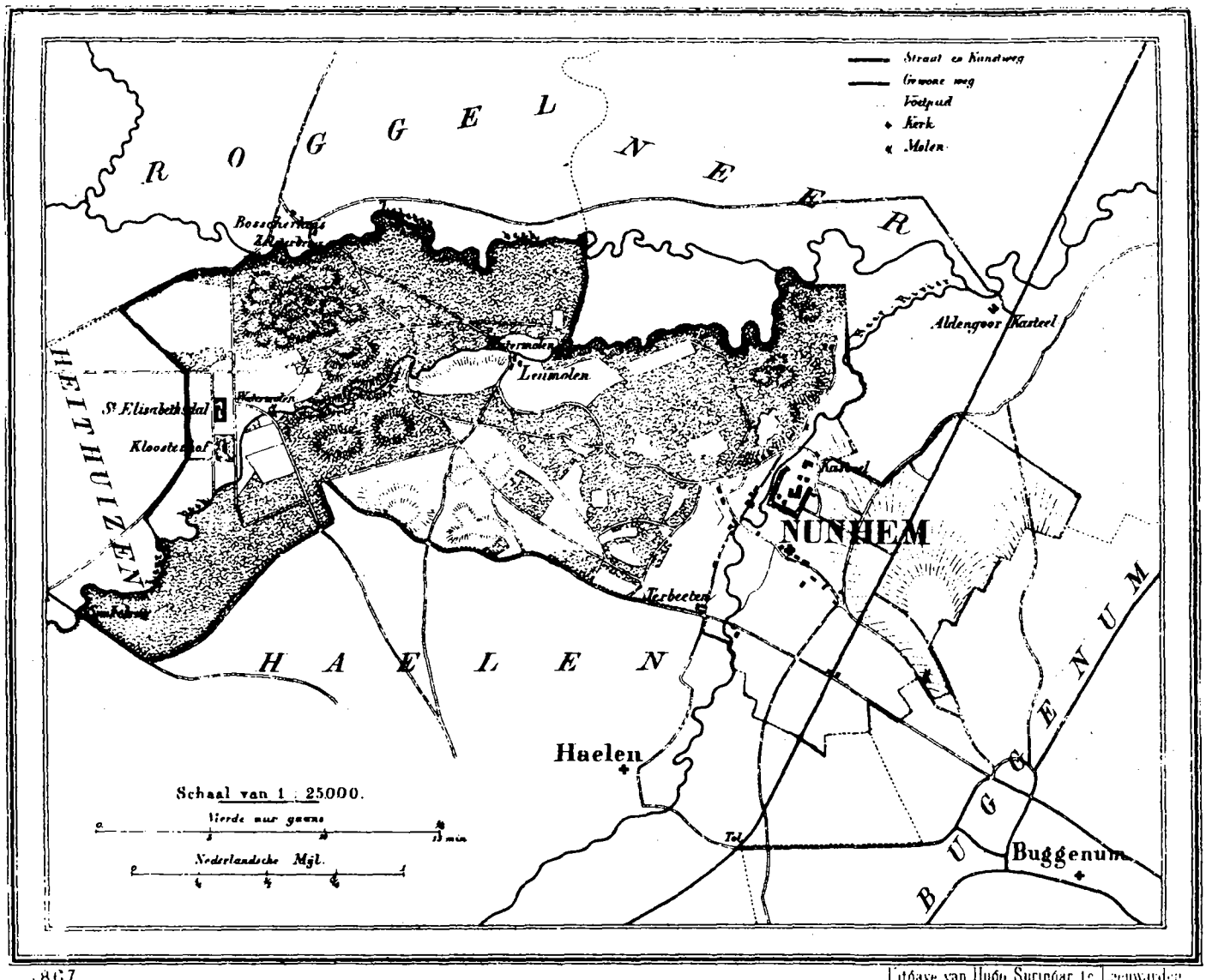

1867. Uitgave van Hugo Suringar te Leeuwarden

385 Bunders. 250 Inwoners.

Schaal 1:25000

Nº 727 Helden.

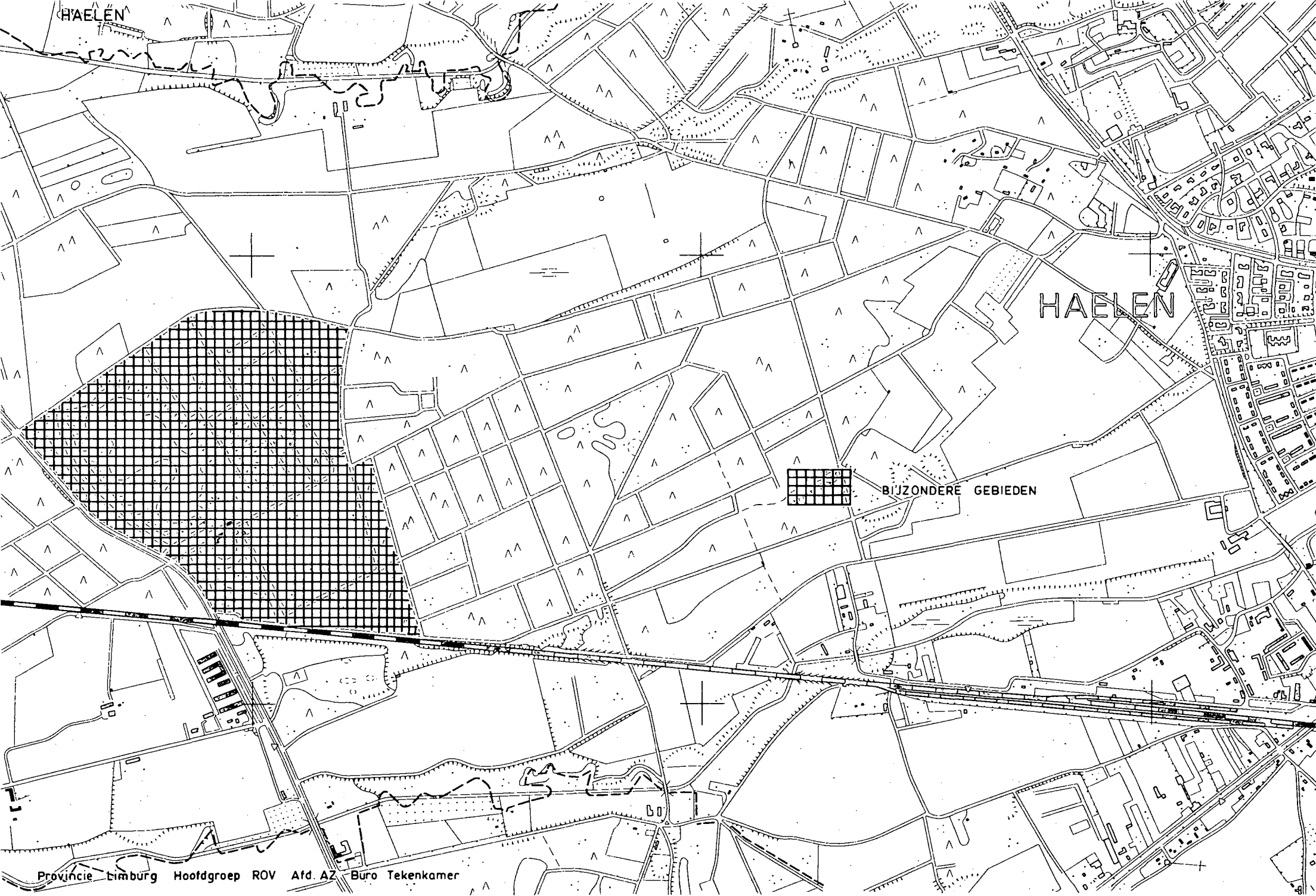
HAELEN
HAELEN
BIJZONDERE GEBIEDEN
Provincie Limburg Hoofdgroep ROV Afd. AZ Buro Tekenkamer